

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХАРКІВСЬКИЙ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор НТУ «ХПІ»

_____ Руслан МИГУЩЕНКО

«__» _____ 20__ р

ПРОГРАМА

вступних випробувань у формі індивідуальної усної співбесіди

з української мови

для вступників на основі повної загальної середньої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника, освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста на здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра:

галузі знань	13 Механічна інженерія
спеціальності	131 Прикладна механіка
освітньої програми	Обслуговування верстатів з програмним управлінням і робототехнічних комплексів
галузі знань	12 Інформаційні технології
спеціальності	122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології
освітньої програми	Обслуговування програмних систем і комплексів
галузі знань	14 Електрична інженерія
спеціальності	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
освітньої програми	Ремонт комп'ютерної та електропобутової техніки
галузі знань	12 Інформаційні технології
спеціальності	121 Інженерія програмного забезпечення
освітньої програми	Розробка програмного забезпечення
галузі знань	13 Механічна інженерія
спеціальності	133 Галузеве машинобудування
освітніх програм роботів	Виробництво верстатів з програмним управлінням і Виробництво гідравлічних та пневматичних засобів автоматизації
галузі знань	15 Автоматизація та приладобудування
спеціальності	152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка
освітньої програми	Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка

Харків 2022

ПІДГОТОВЛЕНО: викладач вищої категорії Суворова Н.О., викладач – методист вищої категорії Максимова І.В.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії загальноосвітніх дисциплін, фізкультури та іноземної мови

Протокол № 9 від “27 ” травня 2022 року

Голова комісії _____ Наталія СУВОРОВА

Заступник директора

з навчальної роботи _____ Олександр ІГНАТЕНКО

Пояснювальна записка

Програму вступного випробування у формі індивідуальної усної співбесіди з української мови для вступників на основі повної загальної середньої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника, освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста на здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, розроблено з урахуванням чинної програми з української мови. Програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392), Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 р. № 462), а також концепції «Нова українська школа».

У контексті ключових підходів сучасної освіти (компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний) шкільний предмет «Українська мова» є засобом розвитку й соціалізації учнів, становлення їх як особистостей і громадян своєї країни. Здобуті у процесі навчання української мови знання, набуті вміння й навички мають бути опорою, яка дасть учням змогу реалізувати себе в житті, стати носіями культури свого народу, ініціаторами відновлення й збереження найкращих культурних традицій свого народу.

Предметна **мета** – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатого мовної особистості.

Відповідно до напряму рівень стандарту визначено такі завдання:

- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України;
- формування предметної і ключових компетентностей;
- формування духовного світу учнів, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів;
- навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набутки, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми;
- формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки;
- розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви;
- формування мовного смаку, мовного чуття і мовної стійкості, сприяння усвідомленню краси й естетики української мови.

Матеріал програми розподілено за такими розділами:

УКРАЇНСЬКА МОВА

Зміст навчального матеріалу з української мови

Лексикологія.

Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність.

Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення. Лексична норма. Лексична помилка та умовне позначення її.

Види словників.

Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови.

Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів.

Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов, недоречне вживання

Основні групи фразеологізмів, багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення.

Фразеологія.

Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Фразеологізми в ролі членів речення. Ознайомлення із фразеологічним словником.

Будова слова. Словотвір. Орфографія.

Основа слова (корінь, суфікс, префікс) і закінчення — значущі частини слова. Спільнокореневі слова й форми слова.

Незмінні й змінні слова.

Правопис значущих частин слова. Написання префіксів *пре-*, *при-*, *прі-*.

Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів і закінчення), складання основ (або слів), аббревіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова.

Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом *-ин(а)* від прикметників на *-ський*, *-цький*; буквосполученням *-чн-* (*-шн-*). Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-* та іменників із суфіксами *-ств(о)*, *-зств(о)*, *-цств(о)*.

Складні слова. Сполучні *о*, *е* в складних словах.

Творення складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *пів-*; правопис складноскорочених слів.

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія. Орфографічна норма

Звуки мови й звуки мовлення.

Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі (повторення); вимова звуків, що позначаються літерами г і ґ.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука). Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ.

Склад. Наголос. Основні правила наголошування слів. Складні випадки наголошування слів.

Орфоепічна норма. Орфоепічний словник і словник наголосів. Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник.

Поняття милозвучності. Чергування у//в, і//й як засіб милозвучності.

Основні правила вимови голосних звуків. Ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [е], [и] та [о] перед складом з наголошеним [у] в коренях слів.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

Чергування [о] – [а], [е] – [і], [е] – [и]; [о], [е] з [і]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с'].

Правопис префіксів, суфіксів. Вимова і правопис префіксів з- (зі-, с-), роз (розі-). Вимова і правопис префіксів роз-, без-.

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я.

Основні правила переносу.

Основні правила вимови приголосних звуків. Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення. Спрощення в групах приголосних. Подвоєння та подовження приголосних.

Орфографічний словник.

Орфограма. Принципи української орфографії.

Орфографічна помилка, її умовне позначення.

Апостроф.

Позначення м'якості приголосних.

Уживання великої літери.

Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.

Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки».

Складні випадки написання прізвищ.

Складні випадки написання географічних назв.

Розрізнення прислівників і співзвучних сполук (збоку – з боку, зрештою – з рештою, всередині – в середині тощо). Правила написання їх.

Написання не, ні з різними частинами мови

Морфологія. Морфологічна норма. Орфографія

Морфологічна помилка.

Іменник.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні.

Велика буква та лапки у власних назвах

Збірні іменники.

Рід іменників (складні випадки узгодження роду іменників типу *кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь* та ін. з іншими частинами мови).

Паралельні родові форми іменника (*зал – зала, птах – птаха, плацкарт – плацкарта* тощо).

Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (*поет – поетеса, поетка; директор – директорка, робітник – робітниця* та ін.).

Іменники спільного і подвійного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх.

Іменники, що мають лише форму однини або множини.

Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відміни іменників. Відмінки іменників. Кличний відмінок.

Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни й групи.

Відмінювання іменників I відміни.

Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.

Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку.

Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові, Не з іменниками.

Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн(я), -ення(я), -н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)*.

Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові.

Правопис складних іменників.

Прикметник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу.

Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх.

Відмінювання прикметників.

Прикметники твердої й м'якої груп.

Перехід прикметників в іменники.

Творення прикметників. Написання прикметників із суфіксами:

-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-,

-цьк-, -зьк-.

Букви **е, о, и** в прикметникових суфіксах **-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін- -ичн-**. Написання **не** з прикметниками.

Написання **-н-** і **-нн-** у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові.

Числівники прості, складні й складені.

Відмінювання числівників.

Буква **ь** на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках.

Роздільне написання складених числівників.

Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу

Займенник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені.

Відмінювання займенників усіх розрядів.

Приставний **н** у формах особових і вказівних займенників.

Написання разом і через дефіс неозначених займенників.

Правопис заперечних займенників.

Написання займенників із прийменниками окремо.

Дієслово: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на *-но*, *-то*.

Неозначена форма (інфінітив) та особові форми. Доконаний і недоконаний види дієслова. Часи дієслів. Теперішній час. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі. Майбутній час. Дієслова I і II дієвідмін. Букви *е*, *и* в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Дієвідмінювання дієслів теперішнього й майбутнього часу.

Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення дієслів умовного й наказового способів. Знак м'якшення у дієсловах наказового способу.

Безособові дієслова.

Способи творення дієслів.

Не з дієсловами.

Правопис *-ться*, *-ся* в дієсловах.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами.

Активні й пасивні дієприкметники. Творення й відмінювання активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Правопис відмінкових закінчень дієприкметників.

Обмеженість уживання форм активних дієприкметників теперішнього часу в сучасній українській мові, способи їх заміни.

Безособові дієслівні форми на *-но*, *-то*.

Правопис суфіксів дієприкметників.

-Н- у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Вид і час дієприслівників. Дієприслівники недоконаного й доконаного виду, творення їх.

Не з дієприслівниками.

<p>Прислівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Творення й правопис прислівників. Букви -н- та -нн- у прислівниках. Не і ні з прислівниками. И та і в кінці прислівників. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників окремо, разом, через дефіс. Написання прислівникових словосполучень типу: раз у раз, з дня на день.</p>
<p>Прийменник як службова частина мови. Прийменник як засіб зв'язку слів у словосполученні й реченні. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Види прийменників за будовою. Непохідні й похідні прийменники. Написання похідних прийменників разом, окремо та через дефіс. Синонімічні й антонімічні прийменники. Прийменниково-іменникові конструкції в ролі членів речення.</p>
<p>Сполучник як службова частина мови. Види сполучників за будовою, походженням. Використання сполучників у простому і складному реченнях: сполучники сурядності й підрядності. Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників й однозвучних слів. Синонімічні й антонімічні сполучники.</p>
<p>Частка як службова частина мови. Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків. Правопис часток не і ні з різними частинами мови. Написання часток -бо, -но, -то, -от, -таки.</p>
<p>Вигук як особлива частина мови. Групи вигуків за значенням. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.</p>
<p>Синтаксис. Пунктуація. Словосполучення й речення. Словосполучення. Головне й залежне слово в словосполученні. Тип зв'язку між словами. Речення. Види речень. Головні й другорядні члени речення. Узгодження головних членів речення.</p>
<p>Просте речення. Односкладні та двоскладні речення. Види односкладних речень. Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях. Тире між підметом і присудком. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами.</p>

Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Поширені й непоширені однорідні члени речення. Сміслові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). Кома між однорідними членами речення.

Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями). Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Вставні слова (словосполучення, речення). Групи вставних слів і словосполучень за значенням. Розділові знаки при звертанні і вставних словах.

Речення з відокремленими членами.

Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (також уточнювальні).

Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки.

Види обставин (за значенням), способи вираження їх.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Складне речення, його ознаки.

Види складних речень (складносурядне, складнопірядне, безсполучникове, складне речення з різними видами зв'язку) **Складносурядне речення** (його будова й засоби зв'язку між його частинами). Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопірядне речення (його будова й засоби зв'язку в ньому). Підрядні сполучники й сполучні слова у складнопірядних реченнях. Основні види складнопірядних речень: з означальними, з'ясувальними, обставинними підрядними частинами (способу дії й ступеня, порівняння, місця, часу, причини, наслідку, мети, умови, допусту). Розділові знаки між частинами складнопірядного речення.

Складнопірядне речення з кількома підрядними частинами. Однорідна, неоднорідна, послідовна, комбінована підрядність.

Розділові знаки у складнопірядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Розділові знаки в безсполучникових реченнях.

Складне речення з різними видами зв'язку.

Розділові знаки у складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Схеми речень.

Пряма й непряма мова.

Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови.

Діалог.
Розділові знаки при прямій мові й діалозі.